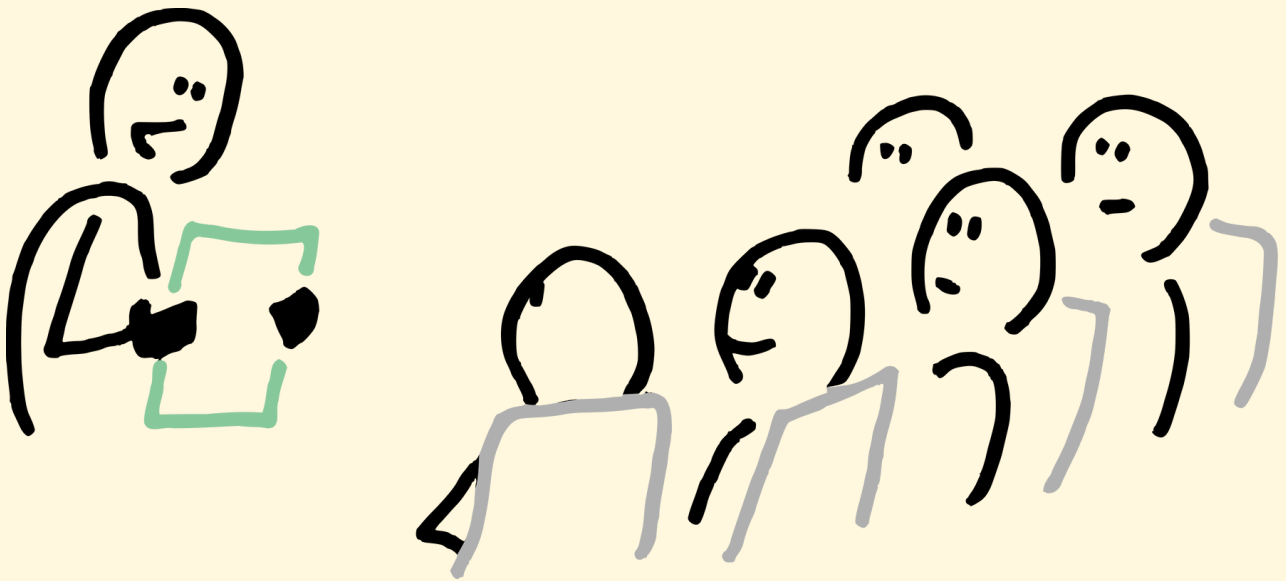

Good practice

Spreekdurf

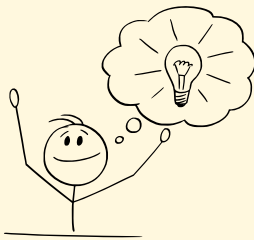
Julie Vanderhaeghe & Axelle Maréchal

Een woordje uitleg

Het probleem

We starten met een situatieschets van het probleem in Vlaanderen, om aan te tonen waarom we net dit onderwerp gekozen hebben.

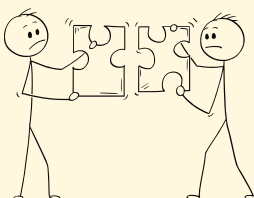
De oplossing die wij vonden in Malta

Vervolgens stellen we de oplossing voor die we tijdens onze stage in Malta hebben ontdekt.

Kritische bedenkingen bij deze oplossing

Daarna werpen we een kritische blik op deze aanpak.

Wat wij meenemen naar België

Tot slot leggen we uit hoe we, op basis van deze analyse, deze good practice concreet willen vertalen naar de Vlaamse context.

Het probleem

"Wie van jullie heeft het vroeger ooit zelf gevoeld... die knoop in je maag als je iets moet zeggen voor de hele klas?"

Wel, tijdens onze stages viel het ons op hoe vaak kinderen datzelfde gevoel hebben. Ze durven hun vinger niet op te steken, fluisteren als ze iets moeten zeggen of proberen zelfs te ontsnappen aan een spreekbeurt. En nee, dat is geen toeval - het is een groot probleem in ons onderwijs: een tekort aan spreekdurf, vaak in combinatie met faalangst.

Waarom is dit zo ernstig? Omdat het niet alleen over taalvaardigheid gaat. Het gaat over zelfvertrouwen, over je durven tonen, over je plek vinden in een groep. Als kinderen op jonge leeftijd al bang zijn om hun stem te gebruiken, wat betekent dat dan voor later?

En het is niet alleen iets wat wij ervaren. Wij zien steeds vaker artikels verschijnen waarin leerkrachten, logopedisten en onderzoekers aangeven dat steeds meer kinderen zwijgen uit angst om fouten te maken. Ze willen niet belachelijk gemaakt worden, niet uitgelachen en vooral... niet falen.

Amber (14), ervaringsverhaal op Klasse.be, over de overgang van thuis naar school: "Thuis was ik een tateraraars. In de klas 'bevroor' mijn gezicht zodra ... mijn keel zat op slot."

Emma De Ras (Scriptiebank), over verlegenheid en selectief mutisme in de klas: "Een stil kind ziet men vaak als een braaf kind, niet als een kind met een probleem."

Logopediepraktijk Marisplein over de worsteling van kinderen met spreekangst: "Dat kinderen zich niet uiten, betekent niet dat ze zich niet willen uiten. Dit maakt het voor deze kinderen soms zelfs een lastige angst om mee te leven."

NOS Jeugdjournaal over de angst van kinderen om vragen te stellen in de klas: "Meer dan de helft van de kinderen durft niet alles te vragen in de klas. Ook zegt een op de drie kinderen het niet leuk te vinden als zij door de docent worden aangewezen in de les."

Wij vertrokken voor onze good practice vanuit een probleemstelling; wat kunnen wij als toekomstige leerkrachten doen om die spreekdurf te vergroten?

Hoe maken we van de klas/ school een plek waar kinderen durven praten, waar fouten maken oké is en waar spreken veilig en leuk aanvoelt?

Want wij – jullie en ik – kunnen echt het verschil maken.

In haar driejarige opleiding tot leerkracht lager onderwijs kwam 'verlegenheid' niet één keer aan bod. Uit eigen ervaring wist ze nochtans dat je daar niet zomaar overheen groeit, zoals velen denken.

Uit Nederlands onderzoek blijkt dat 1 op de 3 kinderen tussen 9 en 13 jaar het eng vindt om te antwoorden in de klas of om een spreekbeurt te geven. De leerlingen zijn bang om iets doms te zeggen of uitgelachen te worden. Hieruit kunnen we concluderen dat de spreekdurf in Nederlandse en Vlaamse scholen afneemt.

"Soms lukt spreken gewoon niet."

Bijna iedereen heeft er last van: hoe spreekangst overwinnen?

In "De Wereld van Sofie" op Radio vertelde luisteraar Manon over haar angst om te spreken voor publiek. Iets waar 75 procent van de mensen last van heeft. Hartkloppingen, stotteren, black-outs, bibberende handjes... Psychologe Britt Van de Velde van de Universiteit Gent geeft tips om ermee om te gaan.

BRONVERMELDINGEN

Nederlands in de klas. (2020, 15 december). Spreekdurf neemt af in Vlaamse scholen. Geraadpleegd op 11 juni 2025, van <https://nederlands34.wordpress.com/2020/12/15/spreekdurf-neemt-af-in-vlaamse-scholen/>

Logopediepraktijk Marisplein. (z.d.) Is je kind verlegen... of is het spreekangst? Geraadpleegd op 11 juni 2025, van <https://www.logopediepraktijkmarisplein.nl/is-je-kind-verlegen-of-is-het-spreekangst/>

Scriptieprijs. (z.d.) Verlegen in de klas. <https://scriptieprijs.be/nieuws/verlegen-de-klas>

De Ras, E. (2019). Extreem verlegen en toch praten in de klas (onuitgegeven bachelorproef). Scriptiebank. Geraadpleegd op 11 juni 2025, van <https://scriptiebank.be/scriptie/2019/extreem-verlegen-en-toch-praten-de-klas>

VRT NWS. (2018, 13 september). Bijna iedereen heeft er last van hoe spreekangst overwinnen? Geraadpleegd op 11 juni 2025, van <https://www.vrt.be/vrtnews/nl/2018/09/13/bijna-iedereen-heeft-er-last-van-hoe-spreekangst-overwinnen/>

NOS. (2020, 9 december). Ruim helft van kinderen durft niet alles te vragen in de klas. Geraadpleegd op 11 juni 2025, van <https://nos.nl/artikel/2354432-ruim-helft-van-kinderen-durft-niet-alles-te-vragen-in-de-klas>

De oplossing die wij vonden in Malta

In de St. Joseph school in Malta, zagen we hoe leerlingen op een laagdrempelige en positieve manier groeien in hun spreekvaardigheid – zowel op klas- als schoolniveau.

Op **klasniveau** krijgen leerlingen tijdens de lunch, die in de klas wordt gegeten, de kans om een korte presentatie te geven over een onderwerp naar keuze. Dat kan gaan over een zelfgemaakt knutselwerk, een favoriet boek, een hobby of iets anders dat hen interesseert. Belangrijk is dat dit volledig op vrijwillige basis gebeurt. Bovendien worden ze er ook niet op gequoteerd. Hierdoor ervaren de leerlingen het eerder als een leuke en persoonlijke activiteit dan als een bron van stress.

Op **schoolniveau** zijn er regelmatig momenten waarop leerlingen voor de hele school spreken. Zo worden er wekelijks enkele kinderen uitgenodigd om een trofee in ontvangst te nemen voor hun klas, bijvoorbeeld omdat ze iets goed hebben bereikt. Daarbij krijgen ze de kans om iets te vertellen en worden ze letterlijk en figuurlijk in de spotlight gezet met een foto en een applausmoment. Leerlingen mogen ook uit eigen initiatief iets delen waar ze trots op zijn, zoals het behalen van een medaille of deelname aan een wedstrijd. Deze aanpak zorgt ervoor dat spreken voor publiek niet als iets 'moeilijks' wordt gezien, maar als iets leuks en positiefs – en dat maakt een groot verschil.

Kritische bedenkingen bij deze oplossing

Hoewel deze good practice duidelijk positieve effecten heeft, is het ook belangrijk om er met een kritische blik naar te kijken. Er zijn namelijk zowel voordelen als mogelijke nadelen verbonden aan deze aanpak.

Nadelen en aandachtspunten

- Vrijblijvendheid kan leiden tot ongelijkheid: Omdat het volledig vrijwillig is, komen sommige leerlingen heel vaak aan bod - soms zelfs wekelijks - terwijl anderen nooit spreken. Net die leerlingen die het meeste baat zouden hebben bij spreekervaring (bijvoorbeeld omdat ze verlegen zijn), grijpen die kans niet. Hierdoor kan het verschil in spreekdurf zelfs groter worden.
- Geen luisterverplichting: De presentaties vinden plaats tijdens de lunch, waarbij andere leerlingen gewoon mogen blijven praten. Daardoor is er geen echte luistercultuur en krijgen de sprekers niet altijd de aandacht die ze verdienen.

Voordelen

- Laagdrempelig karakter: Doordat er geen formele beoordeling is, de onderwerpen vrij gekozen mogen worden en de setting informeel is, voelt het voor veel leerlingen veilig en ontspannen aan. Zo wordt spreken voor een groep iets positiefs in plaats van iets bedreigends.
- Hoge frequentie, minder spanning: Omdat de momenten vaak voorkomen, verdwijnt de 'zeldzaamheid' van het spreken voor een groep. Hierdoor wordt het iets gewoons en neemt de spreekangst bij veel leerlingen geleidelijk af.

Wat wij meenemen naar België

Het onderwerp 'spreekdurf' boeide ons zo enorm dat we besloten er een innovatief project voor het lager onderwijs in België van te maken – geïnspireerd op wat we in Malta zagen.

En het resultaat? We zijn volop bezig met een sprankelend en doordachte handleiding (die leerkrachten en scholen kunnen gebruiken) te maken! ****Durf je spreken? ****. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door onze mascotte 'Durfje', die samen met de leerlingen van het eerste tot het zesde leerjaar stap voor stap spreekdurf opbouwt.

Onze gebruiksvriendelijke handleiding bevat:

- Een duidelijke groeilijn met zes herkenbare fases van Durfje, passend bij elk leerjaar
- Creatieve werkvormen zoals praatpotten, showmomenten en spreekspellen
- Differentiatie en praktische hulpmiddelen voor kinderen met spreekangst of taalzwakte
- Visuele materialen zoals posters, praatkaartjes en een uniek durfpaspoort
- Tips voor een schoolbrede aanpak die spreekdurf écht verankert

De handleiding is gebaseerd op de vier uitgangspunten die voortkomen uit onze analyse van onze Maltese good practice:

- gelijkheid
- aandacht voor het luisteren naar elkaar
- laagdrempelig karakter
- hoge frequentie

Durfje groeit mee met de leerlingen: van Klein Durfje in het eerste leerjaar tot Capitaine Durf in het zesde. Zo creëren we een omgeving waar spreken vanzelfsprekend, leuk en uitdagend wordt voor iedereen.

Ben jij klaar om spreekdurf in jouw klas te laten bloeien? Scan dan de QR-code en vul onze Google Form in. Zo blijf je op de hoogte van dit inspirerende project!